

nc.series15.2023.02(160).29

7. Тюрло О. І., Домініук М. М. Перспективи підвищення рівня спеціальної підготовленості майбутніх офіцерів-жінок підрозділів Національної поліції засобами гирьового спорту. *Фізичне виховання і спорт у закладах вищої освіти: проблеми та перспективи* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 17 травня 2022 р.). Житомир : ПНУ, 2022. С. 29–34.

8. Фізичне виховання військовослужбовців : навч. посіб. / М. Ф. Пічугін та ін.; за ред. Г. П. Грибана. Житомир, 2011. 820 с.

9. Vasyly V. Prontenko, Maksym V. Pidoprygora, Dmytro V. Shtanagei, Mykhailo I. Matviienko, Valentyn P. Golub, Mykola V. Bohovyk, Larysa M. Onishchuk (2024). The impact of strength loads on the health status and physical readiness of female cadets. *Wiadomości Lekarskie*, 76 (6), 1230–1236. doi: 10.36740/WLek202406118. <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58021774100>

Reference

1. Boiarchuk, O.M., Kizlo, L.M., Romanchuk, S.V. та ін. (2008) Osoblyvosti fizychnoi pidhotovky viiskovosluzhbovtiv-zhinok. [Peculiarities of physical training of female servicemen]. K.: UFP ZSU, 136 p.

2. Dominiuk M. M. (2023) Fizychna pidhotovlenist maibutnikh ofitseriv-zhinok pidrozdiliv Natsionalnoi politsii u protsesi navchannia [Physical fitness of future female officers of National Police units during training]. *Fizychno vykhovannia ta sport*. Zp. № 1. P.14–23. <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2023-1-02>

3. Ministerstvo oborony Ukrainy (2021) Nakaz Ministra oborony Ukrainy vid 05 serpnia 2021 roku № 225 «Pro zatverdzhennia Instruksii z fizychnoi pidhotovky v systemi Ministerstva oborony Ukrainy». K., 340 p. https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2021/225_nm.pdf

4. Prontenko V. V., Pidopryhora M. V. (2024) Fizychna pidhotovka kursantiv-zhinok u polovykh umovakh pid chas dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu [Physical training of female cadets in field conditions during the legal regime of martial law]. *Fizychno vykhovannia i sport u zakladakh vyshchoi osvity: problemy ta perspektyvy*. Zh. P. 86–89.

5. Prontenko, V.V., Prontenko, K.V., Pidopryhora, M.V. (2023) Shliakhy pidvyshchennia rivnia fizychnoi pidhotovlenosti kursantiv-zhinok VVNZ v umovakh voiennoho stanu [Ways to increase the level of physical fitness of female cadets of VVNIZ under martial law]. *Suchasni problemy fizychnoi pidhotovky v sylovykh strukturakh Ukrainy*, Kh.: NANHU. P. 51–53.

6. Prontenko V. V., Prontenko K. V., Polozenko D. P., Pidopryhora M. V., Krymets O. I., Bilyk V. V. (2023) Zastosuvannia zasobiv hyrovoho sportu yak instrumentu formuvannia fizychnoi hotovnosti maibutnikh ofitseriv u protsesi navchannia [Application of kettlebell sports as a tool for forming the physical readiness of future officers in the training process]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Dragomanova. Seriya № 15* : Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury. K. №2 (160). P. 136–141. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.02\(160\).29](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.02(160).29)

7. Torlo O. I., Dominiuk M. M. (2022) Perspektyvy pidvyshchennia rivnia spetsialnoi pidhotovlenosti maibutnikh ofitseriv-zhinok pidrozdiliv Natsionalnoi politsii zasobamy hyrovoho sportu [Prospects for increasing the level of special training of future female officers of the National Police units by means of kettlebell sports]. *Fizychno vykhovannia i sport u zakladakh vyshchoi osvity: problemy ta perspektyvy*. Zh. P. 29–34.

8. Pichuhin, M.F. та ін. (2011) Fizychno vykhovannia viiskovosluzhbovtiv [Physical education of military personnel]. Zt. 820 p.

9. Vasyly V. Prontenko, Maksym V. Pidoprygora, Dmytro V. Shtanagei, Mykhailo I. Matviienko, Valentyn P. Golub, Mykola V. Bohovyk, Larysa M. Onishchuk (2024). The impact of strength loads on the health status and physical readiness of female cadets. *Wiadomości Lekarskie*, 76 (6), 1230–1236. doi: 10.36740/WLek202406118. <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58021774100>

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11\(184\).35](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11(184).35)

УДК 351.74: 796.012.62: 061.1

Пождаєв М.Ю.,
старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Дніпровський державний університет внутрішніх справ м. Дніпро
ORCID 0009-0005-2221-782X

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

У статті розглядається зарубіжний досвід застосування заходів фізичної сили поліцією під час виконання службових обов'язків, зокрема в країнах, таких як Великобританія, Грузія, Австрія та Німеччина. Аналізуються основні принципи, що регулюють використання фізичної сили в зазначених країнах, з акцентом на пропорційність, необхідність та легітимність дій правоохоронних органів. Вивчення специфіки кожної з країн дозволяє виявити спільні підходи та відмінності у законодавстві, практиці і культурі, що впливають на застосування заходів примусу.

У Великобританії приділяється увага превентивним методам та дотриманню принципу пропорційності, в той час як Грузія акцентує на важливості навчання поліцейських і чіткого регулювання. Австрійська модель підкреслює обґрунтованість дій поліції та захист прав затриманих, а німецька система забезпечує механізми компенсації за завдану шкоду.

Результати дослідження вказують на необхідність адаптації міжнародного досвіду до українських реалій для підвищення ефективності правоохоронних органів та зміцнення довіри суспільства до поліції. Стаття може бути корисною для розробки рекомендацій щодо вдосконалення національного законодавства в сфері застосування фізичної сили.

Ключові слова: заходи фізичної сили, поліція, службові обов'язки, зарубіжний досвід, пропорційність, законодавство, правоохоронні органи, застосування примусу, правозастосування, компенсація шкоди, поліцейська практика, довіра суспільства, професійне навчання, захист прав затриманих.

Pozhydayev M.YU. Foreign experience of the use of physical force measures by police officers during the performance of office duties. This article examines the foreign experience of police use of physical force during the performance of their duties, specifically in countries such as the United Kingdom, Georgia, Austria, and Germany. It analyzes the key principles governing the use of physical force in these countries, emphasizing proportionality, necessity, and the legitimacy of law enforcement actions. The study of the specifics of each country allows for the identification of common approaches and differences in legislation, practice, and culture that influence the application of coercive measures.

In the United Kingdom, attention is paid to preventive methods and adherence to the principle of proportionality, while Georgia emphasizes the importance of police training and clear regulation. The Austrian model highlights the justification of police actions and the protection of the rights of detainees, whereas the German system provides mechanisms for compensation for damages incurred.

The results of the study indicate the need to adapt international experience to Ukrainian realities to enhance the effectiveness of law enforcement agencies and strengthen public trust in the police. The article may be useful for developing recommendations for improving national legislation in the area of physical force application.

Keywords: physical force measures, police, service duties, foreign experience, proportionality, legislation, law enforcement agencies, coercive measures, law enforcement practice, damage compensation, police practice, public trust, professional training, protection of detainees' rights.

Постановка проблеми. У сучасному світі питання використання фізичної сили поліцією під час виконання службових обов'язків набуває дедалі більшої актуальності. З одного боку, правоохоронні органи повинні забезпечувати безпеку та правопорядок, використовуючи заходи примусу в ситуаціях, які цього вимагають. З іншого боку, існує ризик зловживання цими повноваженнями, що може призводити до порушення прав людини, зниження довіри населення до поліції та зростання соціальної напруженості.

Різні країни мають свої підходи до регулювання використання фізичної сили, що зумовлено культурними, історичними та соціальними особливостями. У цьому контексті важливо ознайомитися з зарубіжним досвідом, щоб виявити практики та механізми, які можуть бути адаптовані до українського законодавства та реалій. Проблема полягає в тому, що існує потреба у виробленні чітких, пропорційних і легітимних норм, які б регулювали використання фізичної сили, забезпечуючи при цьому ефективність дій поліції та захист прав громадян.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання розглядали у своїх наукових працях такі вчені, як Анісімов Д.О., Петрушин Д.В., Богуславський В.В., Пожидаєв М.Ю., Логвиненко М.Л., Завістовський О.Д., Поливанюк В.Д., Росляков О.В., Прохоренков Д.В., Тихончук О.В., Вязовський Д., Ірха Ю.Б., Литвин В.В., Припутень Д., Проневич О.С., Шевченко, Т. В.

Метою статті є аналіз зарубіжного досвіду застосування заходів фізичної сили поліцією під час виконання службових обов'язків.

Завданнями статті у зв'язку з вказаною темою є:

- окреслити зарубіжний досвід застосування заходів фізичної сили поліцейськими під час виконання службових обов'язків;
- вказати на важливість застосування даного заходу примусу поліцейськими у різних країнах;
- зазначити на необхідність знань, умінь та навичок у використанні певних заходів фізичного впливу та нормативно-правової бази, що дає право на їх застосування.

Методи та методика дослідження. Методологічними основами дослідження є застосовані в ній сучасні методи пізнання, такі як: аналіз і синтез, узагальнення, індукційний метод та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. У багатьох зарубіжних країнах накопичено значний досвід у сфері застосування поліцейських заходів примусу, зокрема фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї, під час виконання службових обов'язків. Цей досвід є важливим джерелом для вдосконалення роботи правоохоронних органів в Україні, особливо у контексті дослідження практики Великобританії.

Великобританія має належну незалежну комісію з розгляду скарг на діяльність поліції (Independent Police Complaints Commission), яка відіграє ключову роль у контролі за дотриманням норм законодавства під час застосування поліцейського примусу. Основна діяльність цієї комісії полягає у моніторингу порядку використання заходів адміністративного примусу поліцейськими, аналізу видів застосованих заходів, а також оцінки їх доцільності в конкретних ситуаціях.

Комісія наділена повноваженнями розглядати скарги громадян щодо застосованих до них заходів адміністративного примусу, констатувати порушення їх прав та присуджувати компенсації потерпілим. Це означає, що особи, які вважають, що їхні права були порушені, мають можливість звернутися до незалежного органу для захисту своїх інтересів.

Крім того, комісія надає рекомендації та роз'яснення щодо здійснення тих чи інших дій під час реалізації заходів адміністративного примусу поліцейськими. Це, в свою чергу, дозволяє мінімізувати обмеження прав і свобод громадян, що є важливим аспектом демократичного суспільства [7, с.65].

Досвід Великобританії у створенні спеціального органу, що оцінює ефективність застосування заходів адміністративного примусу поліцією, а також розглядає скарги на дії правоохоронців, є надзвичайно цінним для України. По-перше, створення подібного державного органу могло б значно підвищити ефективність застосування поліцейського примусу шляхом об'єктивної оцінки його використання і надання обов'язкових рекомендацій. По-друге, це сприятиме формуванню дієвого механізму оскарження дій поліцейських, що особливо важливо для громадян, які постраждали від необґрунтованого застосування примусу [9, с.38].

Відповідно до Закону Грузії «Про поліцію», питання застосування поліцейських заходів примусу розглядається в окремому розділі, що містить детальний опис усіх ключових положень. Цей закон чітко регламентує, в яких випадках і яким чином поліцейські можуть застосовувати фізичну силу та інші заходи примусу.

Згідно з статтями 31-35 цього закону, поліцейські мають право використовувати пропорційні заходи примусу виключно за необхідності і лише у такій мірі, яка забезпечує досягнення законної мети. Вид та інтенсивність застосування примусових заходів визначаються залежно від конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення. Важливим аспектом є обов'язок поліції робити все можливе для мінімізації шкоди, заподіяної в процесі застосування примусу.

У Законі Грузії «Про поліцію» спеціальні засоби для виконання заходів примусу поділяються на пасивні та активні. Пасивні спеціальні засоби використовуються для забезпечення безпеки життя та здоров'я як поліцейського, так і осіб, яких він захищає. До таких засобів належать бронезилети, протигази, шоломи тощо. Водночас активні спеціальні засоби використовуються для тимчасового позбавлення правопорушника можливості чинити опір поліцейському [11, с.223].

Серед активних засобів є наручники, сльозогінний газ, перцевий газ, акустичні пристрої, світлозвукові ефекти психологічного впливу, а також засоби для примусової зупинки транспорту, водомети, бронемашини, службові собаки, електрошокери, сітки для зв'язування, службові коні тощо.

Цей поділ спеціальних засобів на активні та пасивні є важливим для поліцейських, адже він дає їм змогу чітко розуміти, які засоби і в якій ситуації слід використовувати для забезпечення свого захисту та безпеки суспільства під час реагування на правопорушення. Досвід Грузії у цій сфері може стати корисним прикладом для вдосконалення практики застосування поліцейських заходів примусу в інших країнах, включаючи Україну, з метою забезпечення ефективності та законності дій правоохоронців [13, с.264].

Вивчення досвіду Австрії в галузі застосування заходів примусу у справах про адміністративні правопорушення розпочинається з основних положень, закладених у Законі «Про загальну адміністративну процедуру», який був ухвалений у 1991 році. Цей закон формує загальну основу для адміністративного провадження, в той час як Закон «Про адміністративні покарання» визначає особливості, пов'язані із застосуванням адміністративних санкцій.

В австрійському законодавстві адміністративні органи наділені значними повноваженнями, які дозволяють їм використовувати різні заходи примусу під час адміністративного карного переслідування. Серед цих заходів виділяються примусовий привід особи та накладення зобов'язання на обвинуваченого внести певне забезпечення, що допоможе уникнути ухилення від відповідальності чи покарання. Сума такого забезпечення не може перевищувати 2180 євро або максимальний розмір штрафу за вчинений проступок [10, с.18].

Органи публічної безпеки, які здійснюють контроль за дотриманням норм публічної безпеки, також мають право приймати рішення про вилучення тимчасового забезпечення від особи, затриманої на місці правопорушення. Затримання розглядається як крайній захід, і поліцейські зобов'язані спочатку спробувати з'ясувати, чи може особа добровільно внести забезпечення або самостійно вилучити цінні речі. Сума забезпечення, яку можуть прийняти органи публічної безпеки на місці, не повинна перевищувати 180 євро. Лише у випадку, якщо забезпечення неможливо внести, службовець публічної безпеки зобов'язаний вжити заходів до затримання особи [7, с.79].

Згідно з параграфом 35 Закону «Про адміністративні покарання», існують конкретні обставини, за яких правоохоронці можуть затримати особу. Це може статися, якщо: 1) особа є невідомою для органу, не представляє себе, і її особистість неможливо встановити без додаткових зусиль; 2) існує обґрунтована підозра, що особа намагатиметься уникнути адміністративної відповідальності; 3) особа продовжує вчиняти правопорушення, ігноруючи попередження.

Затримані особи повинні бути негайно передані до уповноваженого адміністративного органу для подальшого утримання. Важливо, що термін утримання під вартою не може перевищувати 24 години, і під час цього процесу особі забезпечується право на захист, а її найближчі родичі отримують інформацію про місце її перебування [9, с.39].

Австрійська модель застосування заходів фізичної сили та примусу в контексті адміністративних правопорушень демонструє комплексний підхід до регулювання повноважень правоохоронних органів. Цей досвід може бути корисним для інших країн, у тому числі України, у вдосконаленні законодавства та практики застосування фізичної сили поліцією під час виконання службових обов'язків.

Досвід Німеччини в контексті застосування заходів фізичної сили поліцією є важливим аспектом, що заслуговує на увагу, оскільки він підкреслює регуляторні механізми та принципи, на яких базується поліцейська діяльність. Зокрема, вказується на так звану генеральну поліцейську клаузулу, яка ототожнює застосування заходів безпосереднього примусу з крайньою формою легального державного примусу, що потребує термінових дій у випадках, коли здійснюється управлінський акт, який може включати наказ або заборону.

Німецьке поліцейське законодавство регламентує використання таких заходів особливими нормами, які базуються на кількох ключових принципах. По-перше, застосування безпосереднього примусу поліцією є виправданим

лише в ситуаціях, де вжиття інших, менш радикальних заходів не є можливим. Це означає, що перед ухваленням рішення про застосування фізичної сили повинні бути спроби використати альтернативні методи [10, с.11].

По-друге, якщо раніше застосовані заходи виявилися неефективними або ж їх використання в даній ситуації недоцільно, то правоохоронці можуть перейти до безпосереднього примусу. При цьому, важливо, щоб вибрані методи завдавали мінімальної шкоди не лише окремим особам, але й суспільству в цілому.

По-третє, збитки, завдані в результаті вжиття заходів поліцейського примусу, не повинні перевищувати вигоду, яка може бути отримана від досягнення запланованого результату. Це свідчить про принцип пропорційності, який є основою для будь-яких дій поліції в Німеччині [12].

Застосування адміністративного примусу, яке не відповідає легітимним цілям – тяжкості правопорушення, може бути визнано незаконним. В такому випадку, особа, щодо якої були застосовані ці заходи, має право на повне відшкодування завданих збитків за рахунок державних коштів.

Важливо зазначити, що в Німеччині така можливість закріплена на законодавчому рівні, що означає, що особа може звернутися до центрального органу виконавчої влади, який належить до системи Міністерства внутрішніх справ, для відшкодування збитків, не вдаючись до суду [10, с.12].

Зарубіжний досвід застосування заходів фізичної сили поліцією під час виконання службових обов'язків у країнах, таких як Великобританія, Грузія, Австрія та Німеччина, є важливим аспектом правоохоронної діяльності. Кожна з цих країн має свої специфічні підходи до регуляції використання фізичної сили, які ґрунтуються на принципах пропорційності, необхідності та легітимності. Це дає змогу проаналізувати різні моделі, що можуть слугувати основою для вдосконалення законодавства та практики в Україні.

У Великобританії застосування фізичної сили поліцією регулюється системою «непереборного застосування сили», що зобов'язує правоохоронців використовувати силу лише в крайніх випадках, коли це необхідно для виконання службових обов'язків. Законодавство, зокрема Закон про поліцію та кримінальні докази 1984 року, визначає умови та межі, в яких можуть бути застосовані примусові заходи [6, с.114].

Основний принцип, який лежить в основі цієї системи, — пропорційність. Поліцейські повинні оцінювати ситуацію та вибирати найбільш адекватні дії з урахуванням загрози. При цьому, перш ніж вдаватися до фізичної сили, правоохоронці зобов'язані спробувати використати менш примусові методи, такі як ведення переговорів чи попередження. Нагляд за діяльністю поліції в цій країні також має велике значення: існують незалежні органи, які контролюють випадки надмірного використання сили.

Грузія має свій підхід до застосування фізичної сили, який базується на Законі про поліцію. Цей закон містить чіткі положення, що регламентують, коли та яким чином поліція може використовувати фізичну силу. Важливим аспектом є легітимність застосування сили: правоохоронці можуть вдаватися до фізичних заходів лише в тих випадках, коли це необхідно для захисту життя та здоров'я громадян або для затримання осіб, що вчинили правопорушення. Поліція повинна також дотримуватися принципу пропорційності: застосування сили має відповідати загрозі. Тренування поліцейських у Грузії включає навчання технікам самозахисту та врегулювання конфліктів, що підвищує ефективність їх дій. Контроль за застосуванням фізичної сили також передбачає аудит, що дозволяє перевіряти дії правоохоронців у конкретних випадках [5, с.404].

Австрійське законодавство регулює застосування фізичної сили в контексті загальної адміністративної процедури та адміністративних покарань. Поліцейські в Австрії мають широкі повноваження щодо застосування примусових заходів, включаючи затримання осіб і вилучення речей.

Важливим елементом є те, що застосування сили має бути обґрунтованим і відповідати конкретній ситуації. Поліція зобов'язана дотримуватися принципу необхідності: якщо можливість уникнути застосування фізичної сили існує, її слід реалізувати. Також у Австрії існують процедури затримання, які регламентують, за яких умов можуть затримувати особу, а також строк затримання, що обмежується 24 годинами. Механізми контролю за діями поліції в цій країні дозволяють забезпечити захист прав громадян і запобігти зловживанням.

Німеччина демонструє чітко визначені норми щодо застосування фізичної сили, закріплені в поліцейському законодавстві. Генеральна поліцейська клаузула передбачає, що фізична сила може використовуватися тільки як крайня міра, коли інші способи вирішення ситуації не є ефективними. Принципи пропорційності та необхідності є ключовими у німецькому підході: поліцейські зобов'язані обирати заходи, які завдають найменшої шкоди [11, с.225].

Якщо дії поліції визнаються незаконними, особа має право на відшкодування завданих збитків з державного бюджету, що свідчить про високий рівень захисту прав громадян. Контроль за застосуванням фізичної сили здійснюється через незалежні органи, які перевіряють дії поліції та забезпечують механізми оскарження.

Зарубіжний досвід застосування фізичної сили поліцією в Великобританії, Грузії, Австрії та Німеччині показує, що ефективне використання фізичної сили залежить від чіткої регуляції, пропорційності дій та механізмів контролю. Спільними рисами для всіх країн є акцент на легітимності, необхідності та пропорційності використання сили.

Це підкреслює важливість забезпечення прав громадян і підвищення ефективності роботи правоохоронних органів, що є критично важливим у контексті сучасних викликів у сфері безпеки. Україна може взяти до уваги ці міжнародні практики для вдосконалення свого законодавства та підходів у сфері правоохоронної діяльності [13, с.266].

Висновки. Отже, дослідження зарубіжного досвіду застосування заходів фізичної сили поліцією під час виконання службових обов'язків у країнах, таких як Великобританія, Грузія, Австрія та Німеччина, підкреслює важливість системного підходу до регуляції цих заходів. Кожна з цих країн має свої специфічні норми та принципи, які ґрунтуються на засадах пропорційності, легітимності та необхідності. Основними завданнями цих правових систем є забезпечення прав громадян, мінімізація випадків зловживання та підвищення довіри до правоохоронних органів.

У Великобританії акцент на пропорційність і використання менш жорстких заходів перед застосуванням фізичної сили є важливим елементом в управлінні конфліктами. Грузія демонструє прагнення до чіткого регулювання, включаючи навчання поліцейських, що підвищує ефективність їх дій. Австрія, у свою чергу, підкреслює важливість необхідності та обґрунтованості при використанні фізичної сили, забезпечуючи правовий захист від зловживань. Німеччина ставить акцент на відшкодуванні завданої шкоди та незалежному контролю за діями поліції, що сприяє захисту прав громадян.

Таким чином, аналіз міжнародного досвіду показує, що для успішної реалізації заходів фізичної сили необхідно враховувати різноманітні аспекти від навчання поліцейських до контролю за їхніми діями. Україні варто запозичити ці принципи та адаптувати їх до національних реалій, що сприятиме підвищенню ефективності правоохоронних органів і зменшенню випадків зловживання. Удосконалення законодавства в цій сфері не лише покращить взаємодію поліції з громадськістю, але й підвищить загальний рівень безпеки в країні.

Література

1. Анісімов Д.О., Антипова А.К. Гендерні аспекти фізичної підготовки працівників правоохоронних органів. *Молодий вчений*. 2022. № 10 (110). С. 14–16. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-10-110-3>.
2. Анісімов Д., Петрушин Д., Богуславський В. Удосконалення фізичної підготовки курсантів першого курсу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. *Науковий простір в умовах глобальних трансформацій сучасного світу: Наукова монографія*. Рига, Латвія: Балтійське видавництво. 2020. С. 1-20. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-255-5-1>.
3. Анісімов Д.О., Шеверун В.С. Сучасні аспекти вдосконалення рівня фізичної підготовки майбутніх правоохоронців засобами єдиноборств. *Молодий вчений*. 2021. № 11 (99). С. 284–288. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-11-99-63>.
4. Вязовський Д. Зарубіжний досвід підготовки поліцейських до екстремальних умов. *Scientific Collection «InterConf»*, 2024р., 403–412с.
5. Ірха Ю. Б., Бочек О. І., Мацько В. А. Типові помилки під час застосування поліцейських заходів примусу: на основі аналізу судової практики : наук.-практ. посіб. Вінниця : «Нілан-ЛТД», 2024. 308 с.
6. Литвин В. В. Психолого-правові засади удосконалення професійної діяльності поліцейських патрульної поліції : дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06. Національна академія внутрішніх справ. Київ. 2019. 261 с.
7. Петрушин Д.В., Анісімов Д.О., Пожидаєв М.Ю. Методика розвитку спеціальних фізичних якостей курсантів закладів вищої освіти Національної поліції України з використанням системи кросфіт. *Молодий вчений*. 2019. № 2 (66). С. 345–348. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-2-66-75>.
8. Припутень Д. Зарубіжний досвід застосування заходів примусу в діяльності Національної поліції України, не пов'язаної з юридичною відповідальністю. *Національний юридичний журнал*. 2018. С. 46-49.
9. Проневич О.С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України: порівняльно-правовий аналіз: автореф. дис. док. юр. наук. 12.00.07. Харків. 2011. 31 с.
10. Росляков О. В., Прохоренков Д. В., Тихончук О. В. Особливості застосування фізичної сили, спеціальних засобів та зброї правоохоронними органами держав світу. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. Том 31 (70) №2 2020. С. 223-229.
11. Соловей О.М., Пожидаєв М.Ю., Анісімов Д.О., Вознюк К.Г., Логвиненко М.Л. Особливості фізичного стану курсантів, які займаються єдиноборствами при підготовці до професійної діяльності. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації : збірник наукових праць*. Житомир, 2020. Вип. 10 (29). С. 47–54. DOI: [https://doi.org/10.31652/2071-5285-2020-10\(29\)-47-54](https://doi.org/10.31652/2071-5285-2020-10(29)-47-54).
12. Шевченко, Т. В. Зарубіжний досвід забезпечення особистої безпеки поліцейського в екстремальних умовах. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2022. № 3. С. 264-273
13. Anisimov D., Buriak A., Laktionova V. Physical training as a factor of professional orientation of previous youth. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2020. № 2 (117). С. 387–391. DOI: [10.31733/2078-3566-2022-2-387-391](https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-2-387-391).

References

1. Anisimov D.O., Antypova A.K. (2022). Henderni aspekty fizychnoyi pidhotovky pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv. *Molodyy vchenyy*. № 10 (110). S. 14–16. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-10-110-3>.
2. Anisimov D., Buriak A., Laktionova V. (2020). Physical training as a factor of professional orientation of previous youth. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. № 2 (117). С. 387–391. DOI: [10.31733/2078-3566-2022-2-387-391](https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-2-387-391).
3. Anisimov D.O., Sheverun V.S. (2021). Suchasni aspekty vdoskonalennya rivnya fizychnoyi pidhotovky maybutnikh pravookhorontsiv zasobamy yedynoborstv. *Molodyy vchenyy*. № 11 (99). S. 284–288. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-11-99-63>.
4. Vyazovs'kyu D. (2024). Zarubizhnyy dosvid pidhotovky politseys'kykh do ekstremal'nykh umov. *Scientific Collection «InterConf»*, 403–412s.
5. Irkha YU. B., Bochek O. I., Mats'ko V. A. (2024). Typovi pomylyky pid chas zastosuvannya politseys'kykh zakhodiv prymusu: na osnovi analizu sudovoyi praktyky : nauk.-prakt. posib. Vinnytsya : «Nilan-LTD». 308 s.
6. Lytvyn V. V. (2019). Psykholoho-pravovi zasady udoskonalennya profesijnoyi diyal'nosti politseys'kykh patrol'noyi politsiyi : dys. ... kand. yuryd. nauk : 19.00.06. Natsional'na akademiya vnutrishnikh sprav. Kyiv. 261 s.
7. Petrushyn D.V., Anisimov D.O., Pozhydayev M.YU. (2019). Metodyka rozvytku spetsial'nykh fizychnykh yakostey kursantiv zakladiv vyshchoyi osvity Natsional'noyi politsiyi Ukrayiny z vykorystanniam systemy krosfit. *Molodyy vchenyy*. № 2 (66). S. 345–348. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-2-66-75>.

8. Pryputen' D. (2018). Zarubizhnyy dosvid zastosuvannya zakhodiv prymusu v diyal'nosti Natsional'noi politsii Ukrainy, ne pov'yazanoi z yurydychnoyu vidpovidal'nistyuu. Natsional'nyy yurydychnyy zhurnal. S. 46-49.
9. Pronevych O.S. (2011). Orhanizatsiyno-pravovi zasady diyal'nosti politsii (militsii) Nimechchyny, Pol'shchi ta Ukrainy: poriv-nyal'no-pravovyiy analiz: avtoref. dys. dok. yur. nauk. 12.00.07. Kharkiv. 31 s.
10. Roslyakov O. V., Prokhorenkov D. V., Tykhonchuk O. V. (2020). Osoblyvosti zastosuvannya fizychnoi syly, spetsial'nykh zasobiv ta zbroi pravookhoronnymy orhanamy derzhav svitu. Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernads'koho. Seriya: Derzhavne upravlinnya. Tom 31 (70) №2. S. 223-229.
11. Solovey O.M., Pozhydayev M.YU., Anisimov D.O., Voznyuk K.H., Lohvynenko M.L (2020). Osoblyvosti fizychnoho stanu kursantiv, yaki zaymayut'sya yedynoborstvamy pry pidhotovtsi do profesiynoi diyal'nosti. Fizychna kul'tura, sport ta zdorov'ya natsiyi : zbirnyk naukovykh prats'. Zhytomyr. Vyp. 10 (29). S. 47–54. DOI: [https://doi.org/10.31652/2071-5285-2020-10\(29\)-47-54](https://doi.org/10.31652/2071-5285-2020-10(29)-47-54).
12. Shevchenko, T. V. (2020). Zarubizhnyy dosvid zabezpechennya osobystoi bezpeky politseys'koho v ekstremal'nykh umovakh Aktual'ni pytannya u suchasniy nautsi. № 3. S. 264-273
13. Anisimov D., Petrushin D., Boguslavsky V. (2022). Improvement of physical training of first-year cadets of Dnipropetrovsk state university of internal affairs. *Scientific space in the condition of global transformations of the modern world: Scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing. P. 1–20. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-255-5-1>.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11\(184\).36](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11(184).36)

УДК: 6616-083+616.366-002+616-036.22

Попович Д.В.
доктор медичних наук, професор, завідувачка кафедри
фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Тернопільського національного медичного університету
імені І. Я. Горбачевського
<https://orcid.org/0000-0002-5142-2057>
Гавриленко А.В.
асистент кафедри
фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання Тернопільського національного медичного університету
імені І. Я. Горбачевського
<https://orcid.org/0009-0006-2296-8858>

ДИНАМІКА ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ПАЦІЄНТІВ ПІСЛЯ ХОЛЕЦИСТЕКТОМІЇ ПІД ВПЛИВОМ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ДОВГОТРИВАЛОМУ ПЕРІОДІ

У статті досліджується динаміка функціональної активності (ФА) пацієнтів після холецистектомії. У дослідженні взяли участь 27 пацієнтів, які були рандомізовані на дві групи: група I (n=14) приймала тільки медикаментозні засоби, група II (n=13) у поєднанні із фармакологічними препаратами мала реабілітаційне втручання. ФА визначали на основі шкали болю DoD/VA, шкали втоми Борга CR 10 (Borg CR10) та 6-ти хвилинного тесту ходи (6-minutes walking distance – 6MWD). Результати: в пацієнтів I групи ФА покращилася на 34,2% (p<0,01), а в пацієнтів II групи – на 57,6% (p<0,001). Толерантність до фізичного навантаження зросла на 29,2% (p<0,01) в I групі та на 47,0% (p<0,001). Висновок. Реабілітація пацієнтів після холецистектомії, яка містить засоби фізичної реабілітації є ефективною та сприяє підвищенню ФА.

Ключові слова: холецистектомія, фізична реабілітація, фізична терапія, калькульозний холецистит, функціональна активність, рухова активність

Popovych D., Gavrylenko A. Dynamics of functional activity of patients after cholecystectomy under the influence of rehabilitation in the long-term period. Restorative rehabilitation measures after laparoscopic cholecystectomy should be aimed at increasing the functional activity of patients.

The aim of the work was to investigate the dynamics of functioning of patients after cholecystectomy in the long-term rehabilitation stage. 27 patients participated in the study, among which 29,63% (n=6) were men and 70,37% (n=19) were women aged 35 to 60 years. The examined patients were randomized into two groups: group I (n=14) received only medication, group II (n=13) received rehabilitation intervention in combination with pharmacological drugs. The functional activity of patients after cholecystectomy was determined based on the intensity of the pain syndrome, the assessment of general fatigue and the determination of tolerance to physical exertion based on the DoD/VA pain scale, the Borg CR10 fatigue scale (Borg CR10) and the 6-minute walking test distance – 6MWD). Results: The activity of patients after cholecystectomy depended on the intensity of the pain syndrome and its impact on daily activity, sleep, mood and feeling of stress and general weakness and fatigue. Thus, in patients of group I, activity improved by 34,2% (p<0,01), and in patients of group II – by 57,6% (p<0,001). Sleep in patients of both groups improved, as evidenced by a significant decrease in the number of points on the DoD/VA Pain scale, respectively, in the 1st group by 31,6% (p<0,05) and by – 60,1% (p<0,001). With the decrease in the manifestations of the pain syndrome, the mood of the patients improved, as evidenced by a decrease in questionnaire scores by 29,5% (p<0,05) in the I group and 55,6% (p<0,001) in the II group. The feeling of stress, as a result of the surgical intervention and pain, decreased by 31,9% (p<0,05) in the I group and by 52,0% in the II group (p<0,001). The feeling of general fatigue regressed by 27,6% (p<0,01) and by 53,6% (p<0,001), respectively, in groups I and II. Tolerance to physical exertion increased by 29,2% (p<0,01) in the 1st group and by